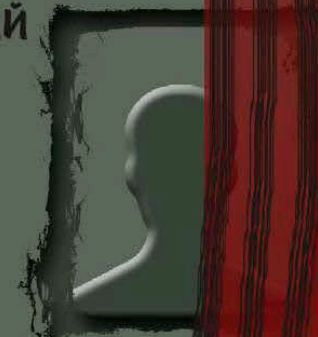

Департамент культури, туризму
та культурної спадщини
Кіровоградської обласної державної
адміністрації
Обласна універсальна наукова
бібліотека
ім. Д.І. Чижевського

ТЕАТРАЛЬНІ МИТЦІ
КІРОВОГРАДСЬКОЇ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ
XX СТОЛІТТЯ

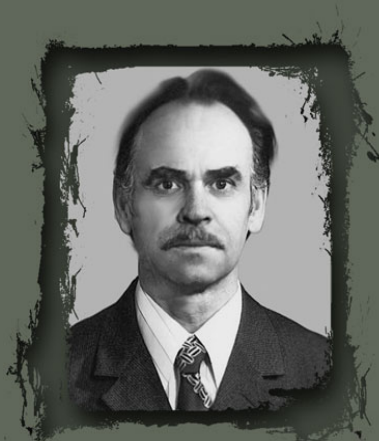
Біобібліографічний
показчик

Кропивницький 2018 р.

Микола Сакевич

Микола Добролежа

Випуск 2

УДК 792.07(477.65) «19»:[016:929

T29

Театральні митці Кіровоградщини другої половини ХХ століття. Вип.ІІ:
біобібліографічний покажчик /Укладачі: Філіпова Т.Б., Ушакова С.А. –
Кропивницький, 2018.- 83 с.

У ІІ випуску покажчика вміщені короткі біографічні довідки та бібліографія про
життя і творчість театральних митців Кіровоградського українського музично-
драматичного театру ім. М.Л.Кропивницького періоду 50-х – 90-х рр. ХХ
століття: М.Сакевича та М.Добролежи.

Видання буде корисним для тих, хто цікавиться історією та непересічними
особистостями краю.

Укладачі:

Філіпова Т.Б.

Ушакова С.А.

Редактор: Козлова В.А.

Відповідальна за випуск: Літвінова Є.Г.

Сакевич Микола Микитович

Галина Миколаївна Сакевич-Білецька

Спогади про батька

Мій батько, Сакевич Микола Микитович, перевесник минулого століття, народився 23 травня 1900 року в Одесі. Він рано залишився без матері, виховувався батьком, Сакевичем Микитою Петровичем. Закінчив початкову школу, потім Одеську гімназію. З дитинства захоплювався мистецтвом. Разом з друзями на канікулах влаштовував “театр”, готував декорації, костюми, грав!

Багато уваги Миколі та його молодшій сестрі Любові приділяла рідна сестра матері Дар'я Мойсеївна Шевченко. Жила тітка Дар'я в Одесі на вулиці Пастера, навпроти Українського театру, який хлопці частенько відвідували. В 16 років батько влаштувався працювати помічником художника-декоратора в гастролуючий на той час в Одесі театр імені М.Саксаганського і М.Заньковецької (“розтирав фарби”, з гумором згадував про свою роботу), згодом закінчив Одеський художній інститут (театральню-декораційну майстерню професора В.М.Мюллера). Працював у державному драматичному театрі.

З 1928 по 1931 рік Микола Сакевич працює художником в різних театрах країни - у Дніпропетровську в ТЮГі та театрі імені Т.Шевченка, згодом головним художником театру імені Артема у місті Сталіно (Донецьк), національному театрі столиці Молдови - Тирасполі, Чернігівському театрі імені Т.Шевченка, Бійському драматичному театрі Алтайського краю, Магнітогорському драматичному театрі.

Більшу частину своєї трудової діяльності він присвятив театру імені М.Кропивницького у місті Кіровограді, куди приїхав після війни в кінці 1945 року вже у зрілому віці.

Ще у 1931 році батько їде на Донбас у відпустку до своєї сестри, тут він зустрічається з відомим на той час в Україні режисером Григорієм Володимировичем Воловиком, оформлює одну виставу і через декілька місяців отримує телеграму із запрошенням на прем'єру та посаду головного художника в театрі імені Артема.

У 1935 році Г.В.Воловика переводять до Чернігова, а батько разом з дружиною, Білецькою Есфір'ю Григорівною і маленькою дочкою, працює в Тирасполі (1933-1935р.), потім переїздить до Чернігова.

Доля звела цих талановитих людей - М.М.Сакевича і Г.В.Воловика на довгі роки творчої роботи і наділила міцною дружбою.

Під час роботи в Сталіно батько зустрів матір, актрису та художника театру Вседонецької російської драми. Білецька Есфірь Григорівна народилась в Одесі 28 травня 1908 року у сім'ї працівника Одеського державного банку. В сім'ї росли три доньки, дві сестри закінчили Холмську гімназію. Одна стала художницею, друга - актрисою (німого) кіно і театру.

Мати закінчила загальноосвітню та музичну школи, витримала іспит до Народної консерваторії за класом фортепіано, але багато малює і вступає до школи малювання і каліграфії І.Ходорова. В цей час студія перейменовується у Першу художню промислову професійну школу. Тут викладають професори Мучник, Гершенфельд, Малага. У 1925 році вона закінчила школу та отримала диплом з живописно-декораційної спеціальності і в 1926 році вступила до Одеського художнього інституту у театральну-декораційну майстерню професора В.Мюллера. Вона захоплюється драматичним мистецтвом, бере участь в роботі експериментальної драматичної асоціації в якості актриси. Поряд працюють режисери Дубравін, Бриль, Корчагін.

На міському конкурсі мама отримує перше місце серед актрис і у 1929 році, залишивши інститут, виходить на професійну сцену в театрі сатири “Пролетар”. Грає в Одеському ТЮГі, знімається у фільмах в епізодичних ролях.

Великий вплив на становлення Есфірь як актриси справила її сестра Белла Білецька, актриса кіно, “зірка екрану”, яка закінчила студію Аркадієва-Лоренцо, працювала у Соболюшкова-Самаріна, потім в театрі “Красний факел” у В.Татіщева (пізніше цей театр переїхав до Новосибірська).

У 1923 році П.Чардинін, який багато знімав Віру Холодну, помітив Беллу Білецьку і запросив зніматися у фільмі “Магнитная аномалия”. Молодшу сестру вона знайомить зі своїми друзями.

З Одеським театром “Пролетар” мама їде на гастролі на Донбас, і А.Самарін-Волзький запрошує її у Вседонецьку російську драму. Вона працює актрисою і випробовує свої сили як художник-постановник. Тут, в Сталіно, Есфірь зустрічає свого майбутнього чоловіка Миколу Сакевича і 41 рік вони проживуть разом.

Рік 1941. Почалася війна. Разом з театром мама евакуюється в Алтайський Край, місто Камень-на-Обі. З театром виїжджають Г.Воловик, А.Мартінова та інші. Там, в Алтаї, Г.Воловик створює свій новий театр, де ставить російську, українську та зарубіжну класику. У місті багато евакуйованих підприємств, науково-дослідних інститутів. Театр переповнений...

Батько лишається з чоловіками в ополченні на захисті Чернігова. Після того, як наші війська залишили місто, він, маючи “бронь”, пішки приходить до міста Ніжин і добровольцем відправляється на фронт. Лише через два роки, після розгрому німців під Сталінградом, ми дізналися, що батько живий.

Армію із Сталінграда виводять на відпочинок і передислокацію в Ташкент. Миколу Сакевича відправляють за місцем роботи його театру. В цей час вертається і концертна бригада чоловіків театру, виявилось, що вони воювали на одному фронті...

Війна закінчилася. Воловик отримує виклик облвиконкому Чернігова на роботу в театрі, та вже у Києві довідується, що Чернігівський театр перетворений на руїни і сценічного майданчика немає. Він бере в міністерстві культури направлення у місто Кіровоград - “Місто першого театру”. З ним переїздить і наша сім'я, і сім'ї Мартінових та Царько.

Сакевичу 46 років, він зрілий майстер, театру М.Кропивницького віддав 30 років творчого життя. За ці роки художник оформив більше 200 вистав.

Жителі міста пам'ятають такі великі полотна як "Тарас Бульба", "Оптимістична трагедія", "На дні", "Васса Желєзнова", "Останні", "Безприданниця", "Украдене щастя", "Коварство і любов", "Овече джерело", "Циганка Аза", "Слуга двох панів", "Учитель танців" та багато інших.

І в кожній виставі - глибоке розуміння та знання епохи, літературного твору, історії, людських характерів. Як кожен художник, він шукає свій шлях у мистецтві. Від живописної системи оформлення переходить до об'ємно-просторової ("Генеральний консул"). В його творчості відгуки і агітпропу, і режисерської реформи Мейєрхольда, і емблем, і плакатності ("Містерія Буф" Маяковського). Він чітко знає, що в театрі необхідне злиття режисури і сценографії. Художник театру повинен бути і режисером дії.

Його принципи роботи в театрі: сценограф не просто живописець-імітатор, а й конструктор, інженер, архітектор, скульптор. Іноді на очах у глядачів повільно повертається станок, з колосників опускаються ставки, нові райдуги - міняються картини. Іноді оформлення має умовний характер: чорне сукно, у центрі сцени - великий станок, під ним гілка пораненого дуба ("Шлях на Україну", "Тарас Бульба"). І все ж конструктивізм проходить - реалізм лишається. Достовірність життя, точність в описі історичних подій, архітектури, інтер'єру упізнаються в кожній виставі. Опис української природи дарує глядачу радість, його пейзажі поетичні ("Травнева ніч", "У неділю рано, зілля копала", "Лимерівна", "В степах України"). Підіймається завіса, на сцені ще жодного актора, а в залі аплодисменти, люди дякують художнику. Думаючи про виставу, він, як режисер, думає про мізансцени. До нас додому часто приходили батькові колеги. Після того як батько читав п'єсу і робив намітки конструкції усього оформлення, вони годинами обговорювали мізансцени, які він пропонував, і тільки згодом з'являлися ескізи, макети, креслення, деталі, і т.п.

У 1947 році Микола Микитович починає реконструкцію інтер'єру глядацької зали. Приміщення нагадує колгоспний клуб: блакитною олійною фарбою покриті яруси, ложі-бенуар. Батько готує ескізи нової зали, розділяє усі яруси на ложі, розробляє ескізи ліпнини, які покривають усі бар'єри. Всі роботи виконують столяри і теслі виробничого цеху. Батько, мати, головний художник російського театру Лакшин, свої художники-декоратори В.Єрмоєнко, І.Алексєєнко готують опоки, куди потім набивають ганчір'я, папір, змочений гіпсом, тобто готують з пап'є-маше звичайну ліпнину. Зала прикрашена фарбою кремового кольору, поверх бортів лож закріплюють ліпні конструкції та покривають їх бронзою. Інтер'єр сфотографував актор театру Овчинніков (фото зберігається в театрі).

Артистичний осередок ставився до нашої сім'ї з великою повагою. Приваблювали художні обдарування, неабияка працездатність (у театрі ставили сім - вісім вистав на рік - на двох художників), щира доброзичливість, висока культура та інтелігентність. Батька знали та шанували в театральних колах України. Про це свідчать численні запрошення на постійну роботу в театри Херсону, Полтави, Черкас, Ростова, Кірова, Новосибірська, Чернігова.

Микола Микитович товаришував з відомими режисерами, з якими

працював в різних театрах України (Одеса - Микола Маткович, Херсон - Романенко, Київ - Букаєв та ін.), про це свідчить листування.

Після того, як Воловик залишив Кіровоградський театр, наша сім'я їде до міста Магнітогорська. Там ми перебували більше року. Працею та новою квартирою були задоволені. Театр у Магнітогорську був цікавий, але директор театру Кропивницького А.Мартинів благає батька повернутися у Кіровоград. І Сакевич приймає рішення : “Їдемо додому.” Попереду ще двадцять років роботи в Кіровограді. Здебільшого він працює над виставами з головним режисером, заслуженим діячем мистецтв Михайлом Донцом. Разом з колективом переживає всі колізії життя театру. У 1968 році виходить на пенсію.

За багаторічну працю нагороджений орденом “Знак пошани”. А Білецька Е.Г. - багато років працює художником-постановником, більше двох років - головним художником театру М.Кропивницького. Серед її робіт - чудові полотна: “Васса Желєзнова”, “Єгор Буличов та інші”, “Весілля”, разом з Г.В.Воловиком вона працює над п'єсою “Взаємне кохання”, “Анжела - тиран падуанський”, оперою “Севільський цирюльник” (Россіні, Бомарше) “Саді квітнуть”, та інші вистави з іншими режисерами.

У 1950 році вона - художник-постановник російського театру ім.Кірова. Театр переводять до міста Жданов та пропонують їй очолити майбутню дитячу школу, для якої виділяють частину нової будівлі дитячої бібліотеки ім.А.Гайдара. Півроку витрачається на організаційні клопоти (інтер'єр, меблі, гіпсова скульптура, відбір вчителів та талановитих дітей в школах міста та ін.). Першого вересня 1957 року школа приймає перших учнів. Першого директора випускники пам'ятають і дотепер. Минулого року школа святкувала своє 60-річчя.

У 1997 році в музеї ім.О.Осьмьоркіна було відкрито виставку, присвячену творчості М.М.Сакевича і Е.Г.Білецької, яку відвідали актори, працівники театру, викладачі художньої школи, ЗМІ. Було багато цікавих промов, лунала музика. Актори театру виступали з фрагментами вистав... А художній керівник театру І.В.Казнадій сказав: “Эсфирь Билецкая и Николай Сакевич, как две яркие звезды, вспыхнули в небе Мельпомены и его осветили своим талантом, талантом салютным”.

“Два зала музея отведены под экспонаты - это фрагменты их летописи исполнены так, с такой филигранностью и любовью, что не поворачивается язык назвать их заготовками к декорации, скорее это фантазия, неукротимый поиск. Эта выставка - вернисаж памяти» - сказав наш кіровоградський письменник Валерій Гончаренко.

Роки життя: Сакевич М.М. 23.05.1900 - 16.04.1974

Білецька Е.Г. 28. 05. 1908 - 4.12.1993

Вистави, оформлені М.Сакевичем

1946

«В степах України» О. Корнійчука. Реж. Г. Воловик
«Кому підкоряється час» Братів Л. і П. Тур. Реж. Г. Воловик

1947

«Далеко від Сталінграду» В. Сурова. Реж. І. Лебедєв
«Загибель ескадри» О. Корнійчука. Реж. Г. Воловик

«Живела Живка» О. Левади. Реж. Г. Воловик

«Син полку» В. Катаєва. Реж. П. Незнамов
«Шлях на Україну» О. Левади. Реж. Г. Воловик

1948

«Глибоке коріння» О. Дюсо. Реж. Г. Воловик

«Дві сім'ї» М. Кропивницького. Реж. Г. Воловик
«Майська ніч» М. Гоголя. Реж. М. Донець
«Хліб наш насущний» М. Вірти. Реж. А. Ратміров
«Червоний галстук» С. Михалкова. Реж. Л. Савицький

1950

«Кандидат партії» А. Крона. Реж. М. Донець
«Маруся Богуславка» М. Старицького. Реж. М. Донець
«Наступає ранок» М. Дубова. Реж. Романенко

1951

«Весілля з приданим» В. Дьяконова. Реж. Вс. Биковець
«Кандидат партії» А. Крона. Реж. М. Донець
«Морський вузол» В. Вінникова та В. Крахта. Реж. Вс. Биковець
«Тарас Бульба» М. Рильського і В. Чаговця. Реж. М. Донець
«Учитель танців» Лопе де Вега. Реж. В. Биковець

1952

«Акуліна» І. Ковнера і М. Адуєва. Реж. Вс. Биковець
«Ревізор» М. Гоголя. Реж. В. Биковець

1953

«Голубий гусар» М. та Е. Гальперіни. Реж. М. Донець
«Сгор Буличов та інші» М. Горького. Реж. О. Сапсай
«Коханням не жартують» П. Кальдерона. Реж. Вс. Биковець
«Лимерівна» Панаса Мирного. Реж. М. Донець
«Любов на світанку» Я. Галана. Реж. М. Донець
«Хто сміється останнім» К. Крапиви. Реж. М. Донець

1954

«Не судилось» М. Старицького. Реж. М. Донець
«Небезпечний супутник» А. Салинського. Реж. Вс. Биковець
«Червона калина» В. Сокола. Реж. М. Донець

1955

«Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці» М. Старицького. Реж. І. Казнадій
«Паливода XVIII сторіччя» І.Карпенка-Карого. Реж. М. Донець
«Сватання на Гончарівці» Г.Квітки-Основ'яненка. Реж. І. Лебедєв
«У неділю рано зілля копала» О.Кобилянської. Реж. М. Донець
«Шумить Дніпро» Д. Суптелі. Реж. М. Донець

1956

«Біла акація» В. Масса. Реж. М. Донець
«Вогні в степу» В. Пістоленка. Реж. М. Донець
«Для домашнього вогнища» І.Франка. Реж. І. Казнадій
«Карпатські гуцули» Ю.Коженковського. Реж. І. Казнадій

1957

«За синім морем» В. Сокола. Реж. М. Донець
«Оптимістична трагедія» Вс.Вишневського. Реж. М. Донець
«Соло на флейті» І.Микитенка. Реж. І. Казнадій

1958

«Лиха доля» М. Старицького. Реж. М. Донець
«Ніч під Івана Купала» М. Старицького. Реж. М. Донець

1959

«Вій» М. Кропивницького. Реж. М. Донець
«Овеча криниця» Лопе де Вега. Реж. М. Донець
«Якщо ти любиш» М.Зарудного. Реж. М. Донець

1960

«Безталанна» І. Карпенка-Карого. Реж. М. Донець

«День народження» М. Печенізького. Реж. М. Донець
«Іркутська історія» О. Арбузова. Реж. О. Гриб
«Куховарка» А. Сафронова. Реж. М. Донець
«Маруся Богуславка» М. Старицького. Реж. М. Донець
«Острів Афродіти» П. Парніса. Реж. О. Гриб

1961

«Над Дніпром» О. Корнійчука. Реж. О. Гриб
«Невольник» М. Кропивницького. Реж. Г. Гусаров
«Севастопольський вальс» К. Лістова. Реж. М. Янковський
«Фараони» О. Коломійця. Реж. М. Янковський

1962

«Гра без правил» І. Шейніна. Реж. М. Янковський
«Іменем Революції» М. Шатрова. Реж. В. Гусаров
«Кухарка замужем» А. Сафронова. Реж. М. Янковський
1963

«Люди в шинелях» І. Рачади. Реж. М. Донець
«Розсудіть нас, люди» А. Андреева. Реж. О. Гриб
«Сибірська новела» Л. Митрофанова. Реж. О. Гриб
1964

«Дай серцю волю, заведе в неволю» М. Кропивницького. Реж. О. Гриб
«Любов Ярова» К. Треньова. Реж. М. Донець
1965

«Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого. Реж. К. Параконьєв
«Маруся Богуславка» М. Старицького. Реж. М. Донець
«Сторінка щоденника» О. Корнійчука. Реж. М. Донець
«Шануй Батька свого» В. Лаврентьева. Реж. А. Ситник
1966

«Звичайна людина» Б. Нушича. Реж. О. Лавренчук
1968

«Полярна зоря» В. Баснера. Реж. А. Ситник
«У неділю рано зілля копала» О. Кобилянської. Реж. М. Донець

Бібліографія

1. Барський М. Довгожданий пошук / М.Барський // Молодий комунар .- 1961 .- 11січня

«Молодий режисер О.Гриб в співдружності з художником М.Сакевичем (про художнє оформлення можна писати окрему статтю настільки воно лаконічне, конкретне, а головне, відповідає стилю драми) напрочуд точно відчули особливості п'єси і створили виставу чисту, як пісня. Для спектаклю характерні м'які, акварельні фарби, і таке трактування твору (лірична, а не психологічна драма) – треба вважати безперечно вірним.»
2. Барський М. Іменем революції згадай / М.Барський // Молодий комунар .- 1962 .- 14 листопада.- С.3
3. Білецький Д. Вій / Д.Білецький // Кіровоградська правда .- 1959 .- 17 травня .- С. 4
4. Борс А. Дай серцю волю, заведе в неволю / А.Борс // Кіровоградська правда .- 1964 .- 16 травня .- С.4
5. Гончаренко В. Есфір і Микола/ В.Гончаренко // Вечірня газета. - 1997. - 27 березня (№32). - С. 1
6. Даценко Б. Мостки современности /Б.Даценко // Правда .- 1957 .- 22 мая
7. Донець М. Вступаючи в ювілейний сезон / М.Донець // Молодий комунар .- 1962 .- 5жовтня .- С.3
8. Донець М. Наш шлях, наші традиції / М.Донець // Кіровоградська правда .- 1963 .- 14 листопада .- С.4
- 9.Кіровоградський обласний український музично-драматичний театр імені М.Кропивницького / Упоряд. Шурапов В.- Кіровоград.- 32с.- С. 7,8,10,23,24,25,26,27
10. Клюєнко Д. Полярна зоря / Д.Клюєнко // Кіровоградська правда .- 1968 .- 4 лютого .- С.4
11. Левочко В. У кожного часу свої кольори (Згадує Галина Сакевич-Білецька) / В.Левочко // Народне слово. - 2003 .- №7 .- 21січня .- С.3
12. Любенко М. Театр відкриває завісу. 28-й сезон Кропивчан / М.Любенко // Кіровоградська правда .- 1965 .- 5 листопада .- С.4

13. М.М. Сакевич // Кіровоградська правда. - 1974. - № 92 .- 19 квітня . - С. 4
14. Моторний О. «Соло на флейте». Нова вистава в укр. муз. драм. театрі ім. М.Кропивницького .- Кіровоградська правда .- 1957 .- 17 квітня .- С.4
15. Румянцев Н. Севастопольський вальс / Н.Румянцев // Кіровоградська правда .- 1962 .- 20 січня .- С.4
16. Стеценко Л. Мартин Боруля / Л.Стеценко // Кіровоградська правда 1965 .- 5 грудня .- С.4
17. Театр Марка Кропивницького (минуле і сучасне). Альбом / Авт.-упор. В.Шурапов .- Кіровоград: ПВД «Мавік», 2004 .- 224с., іл .- С.96, 98, 102, 103, 105, 106, 108, 109, 110, 113, 114, 118, 127, 130, 210, 211, 212, 213
18. Шурапов В. Солдат пензля / В.Шурапов // Вечірня газета. - 2000. - 7липня.- С.2
19. Ярош В. Шляхом шукань / В.Ярош // Кіровоградська правда .- 1968 .- 24 грудня .- С.4

Біографія

Сакевич Микола Микитович народився 23 травня 1900 року у м. Одеса. Закінчив початкову школу та одеську гімназію, з дитинства захоплювався мистецтвом. Навчався в Одеському художньому інституті у театральньо-декораційній майстерні професора В. М. Мюллера. Працював у Державному драматичному театрі.

З 1928 року працює у Дніпропетровську художником в ТЮГі та театрі ім. Т.Шевченка, театрі ім. Артема (Донецьк), Національному театрі в Тирасполі (Молдова), Чернігівському театрі ім. Т. Шевченка, Бійському драматичному театрі (Алтайський край) та Магнітогорському драматичному театрі.

В 1945 році приїздить до Кіровограду і працює у театрі ім. М.Кропивницького. Цьому театру він віддав 30 років свого життя.

У 1947 році разом з головним художником російського театру Лакшиним, художниками-декораторами В. Єременком та І. Олексієнком виконує реконструкцію інтер'єру глядацької зали театру ім. М. Кропивницького

**Ескізи оформлення сцени та костюмів до вистав художника
Миколи Сакевича**

Ескіз до вистави Барышня - крестьянка

Ескіз до вистави Тарас Бульба

Ескіз до вистави Хіжина дядечка Тома

Ескіз оформлення сцени до вистави Живела Живка

Ескізи костюмів до вистав Навіки разом

та Євгенія Гранде 2

Ескіз до вистави Євгенія Гранде

Ескіз до вистави Овод

Ескіз костюму до вистави Стакан води

Ескіз оформлення сцени до вистави Тарас Бульба

Ескіз оформлення сцени до вистави В степах України

Ескіз оформлення сцени до вистави Глубокие корни

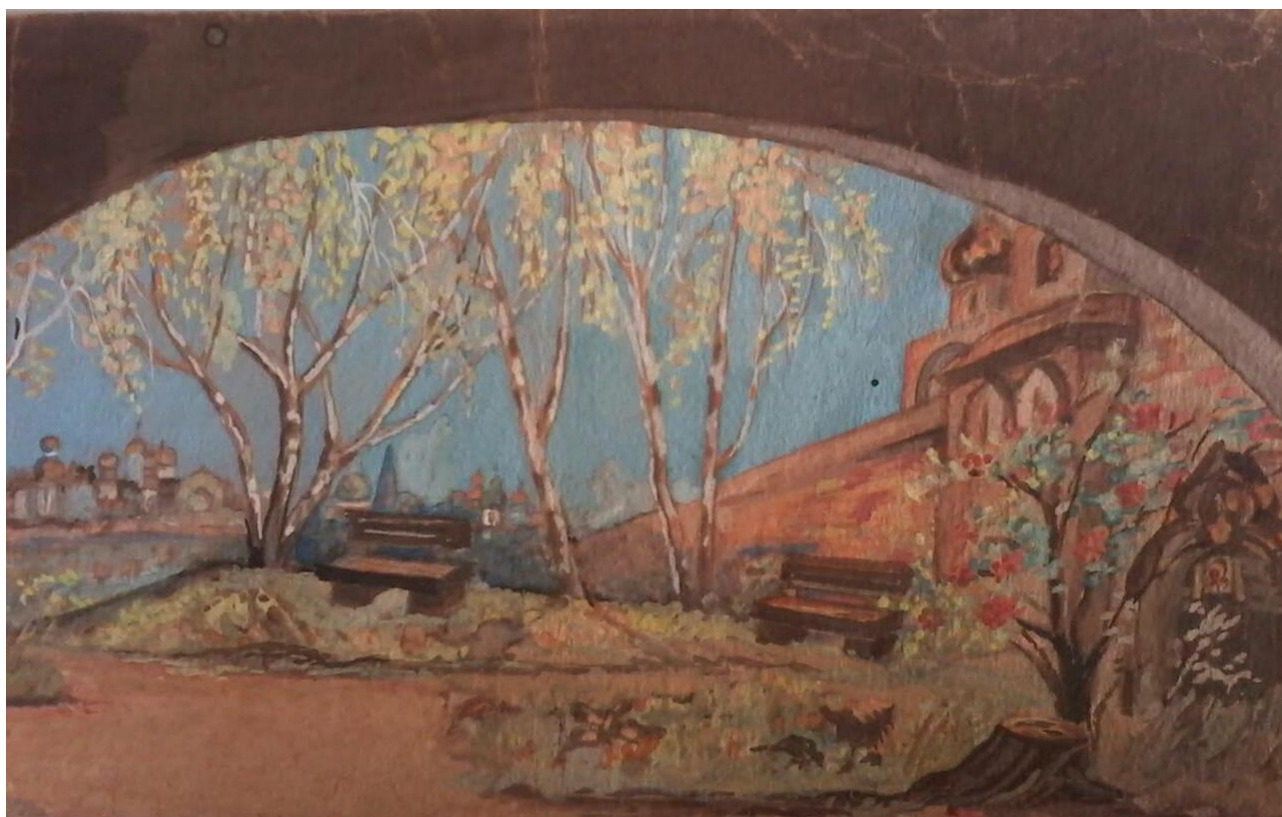
Ескіз оформлення сцени до вистави Голубой гусар

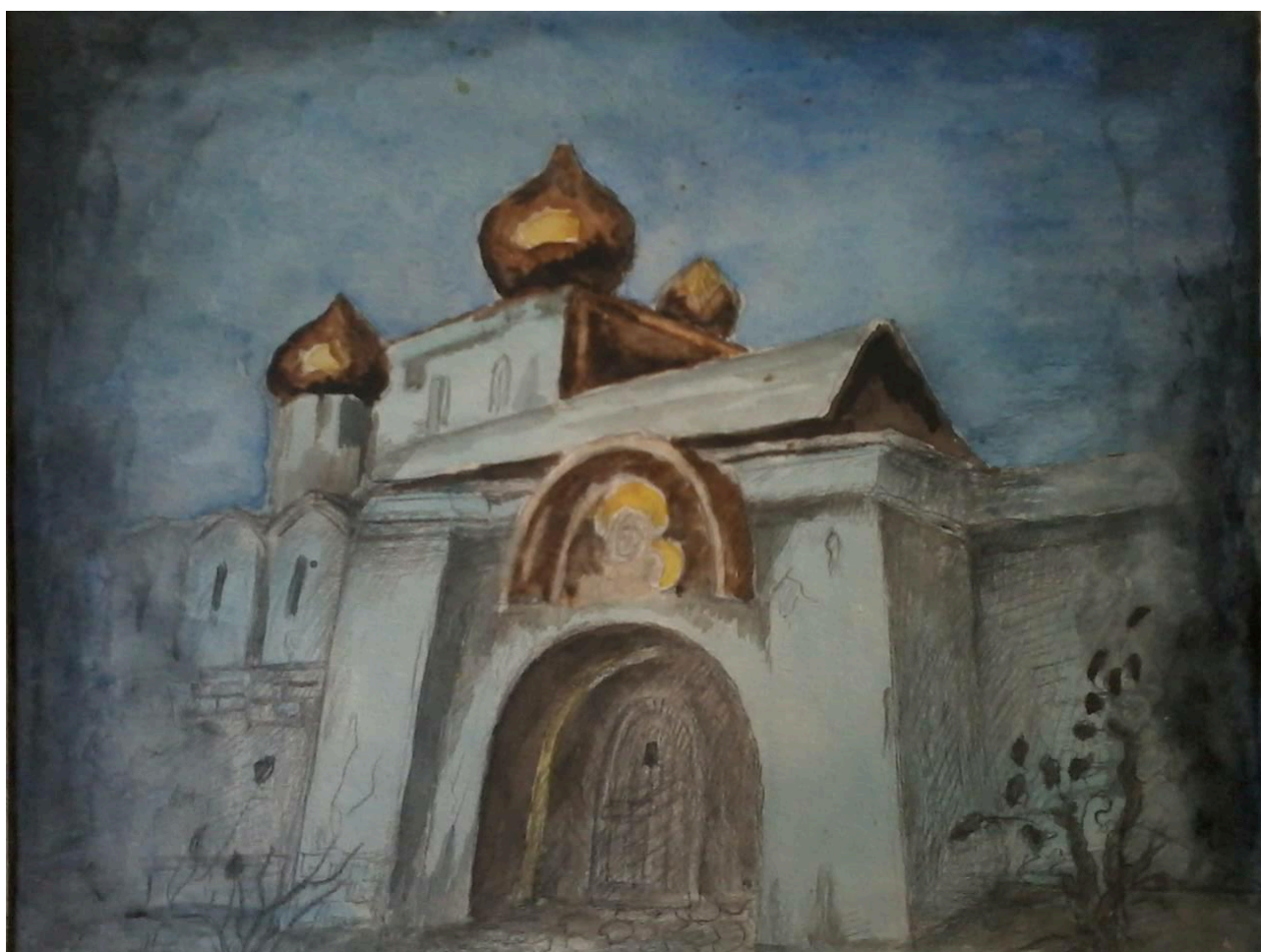
Ескіз оформлення сцени до вистави Іркутська історія

Ескіз оформлення сцени до вистави Криниця

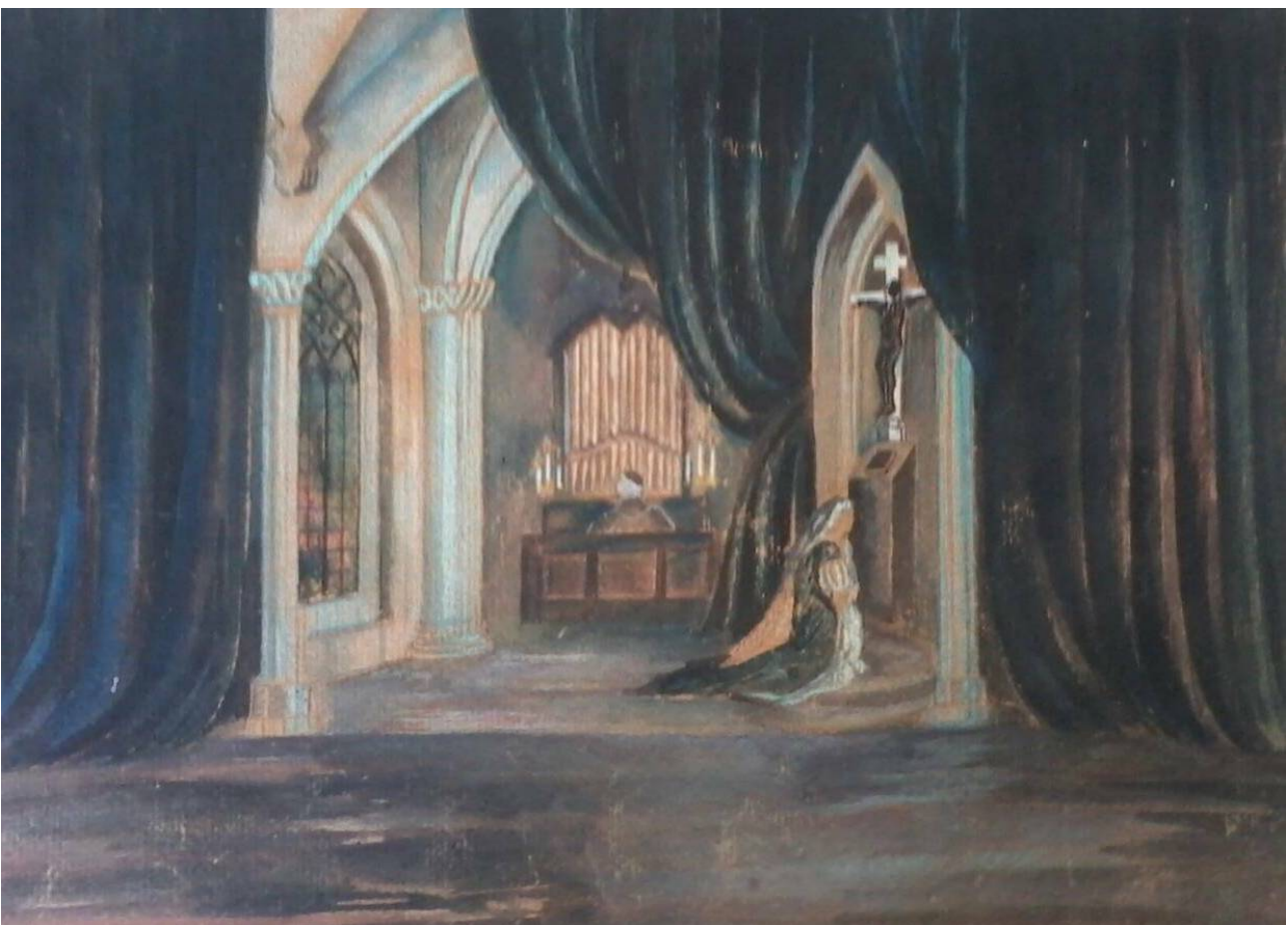
Ескіз оформлення сцени до вистави Навіки разом

Ескіз оформлення сцени до вистави Навіки разом

Ескіз оформлення сцени до вистави Овеча криниця. Лопе де Вега

Ескіз оформлення сцени до вистави Овод

Ескіз оформлення сцени до вистави Сивільський цирюльник

Ескіз оформлення сцени до вистави Стакан води

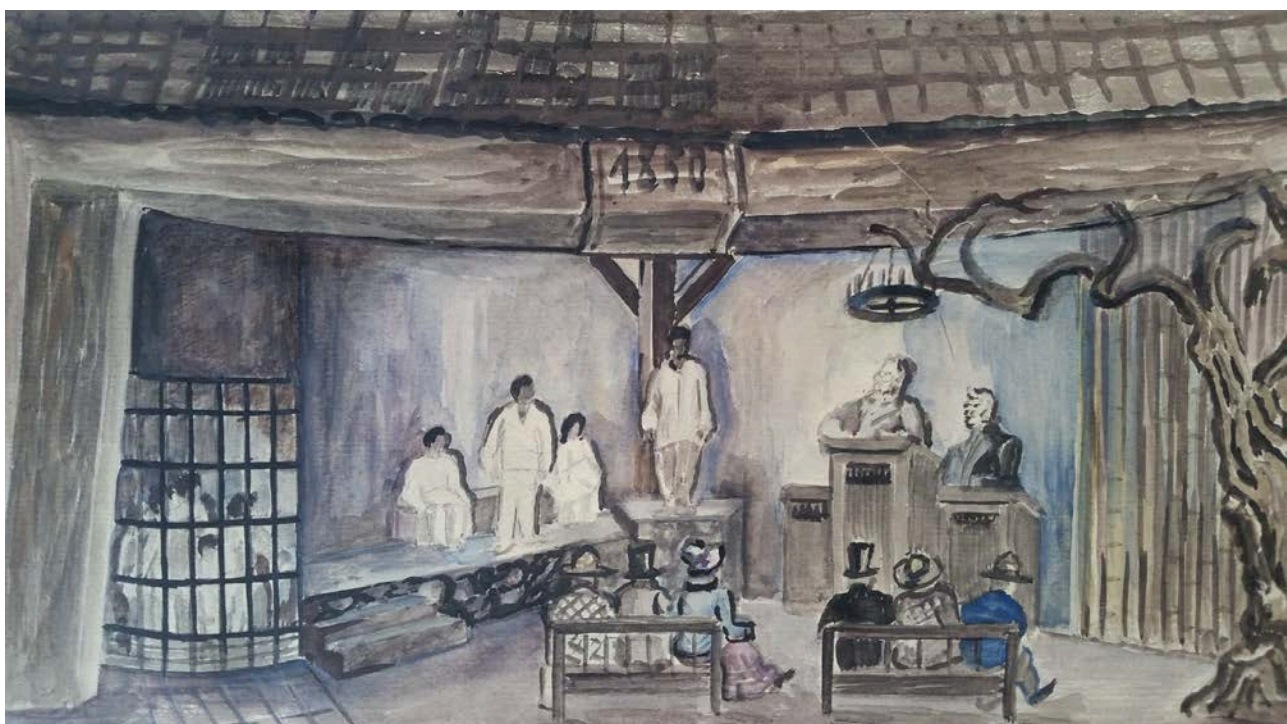
Ескіз оформлення сцени до вистави Тарас Бульба

Ескіз оформлення сцени до вистави Тарас Бульба

Ескіз оформлення сцени до вистави Хіжина дчдечка Тома 6

Ескіз оформлення сцени до вистави Хіжина Дядечка Тома 2

Ескіз оформлення сцени до вистави Хіжина Дядечка Тома 3

Ескіз оформлення сцени до вистави Хіжина дядечка Тома 5

Ескіз оформлення сцени до вистави Хіжина дядечка Тома 7

Ескіз оформлення сцени до вистави Хіжина Дядечка Тома

Ескіз оформлення сцени до вистави Хліб наш насущний

ДОБРОЛЕЖА МИКОЛА ТИМОФІЙОВИЧ

ВЕЛИКИЙ МАЙСТЕР І ДОБРОТВОРЕЦЬ

Народився Микола Тимофійович Добролежа 1925 року в селі Скопіївці Добровеличківського району Кіровоградської області. Зовсім юним потрапив на війну, пройшовши зв'язківцем фронтовими дорогами України, Молдови, Угорщини та Румунії. Двічі поранений, додому повернувся інвалідом. Відзначений багатьма нагородами. Як представник молодого покоління, котре рано змужніло в роки лихоліть і зазнало чимало знегод, Микола Добролежа з невтолимою жагою спочатку навчався в Одеському державному художньому училищі імені Митрофана Грекова, а згодом – в Українському поліграфічному інституті імені Івана Федорова у Львові.

Після закінчення училища молодий художник приїхав до Кіровограда, де обійняв посаду художника-постановника Кіровоградського державного російського драматичного театру імені Сергія Кірова. Невдовзі до нього з Одеси переїхала й дружина Лідія Василівна, з якою він познайомився там під час навчання. Молода сім'я жила хоча й бідно, однак насиченим і радісним життям. Та все ж потреба в поліпшенні матеріального становища родини змусила художника змінити місце роботи. Він перейшов працювати до редакції газети "Кіровоградська правда" – органу Кіровоградського обласного комітету Компартії України та обласної ради депутатів трудящих, де трудився також художником-оформлювачем, створюючи для газети різножанрові малюнки.

Однак любов до театру не полишила Миколу Тимофійовича. Він розпочав співпрацювати як художник-постановник з Кіровоградським обласним українським музично-драматичним театром імені Марка Кропивницького, взяв участь у постановці багатьох спектаклів. Зокрема, з відомим режисером заслуженим діячем мистецтв УРСР Іваном Казнадієм. Та не лише в Кіровограді творив визнаний уже на той час митець. Він працював за запрошеннями і в театрах Одеси, Миколаєва, Дніпропетровська, Черкас, Києва, Сум. Загалом же, Микола Тимофійович узяв участь у постановці більше ста спектаклів. (А окрім цього, ще й написав у співавторстві за мотивами роману Юрія Яновського "Вершники" героїчну поему "Залізна троянда"). Про його роботу над інсценізацією п'єси "Доходне місце" в "Кіровоградській правді" (№ 24 від 3 лютого 1963 року) було написано так: "Цікавий і рівний у спектаклі акторський ансамбль. Успіхові сприяють також чіткі, образні декорації художника М. Добролежі. Його манера лаконічна і в той же час виразна. Оригінально вирішена обстановка в трактирі, яка пригнічує своєю похмурістю. Під важким склепінням підвалу і збираються, як чорне вороння, юсовські чиновники для пияцтва і поділу здобичі. Акварельно, легко оформлено четвертий акт..."

Водночас із роботою в редакції газети й занятістю в постановках вистав художник багато часу віддавав оформленню книг, створенню графічних робіт, писанню олійними фарбами, пастеллю, гуашшю, працював над ліногравюрами, керамічними виробами. У станковій графіці він відтворив події війни,

учасником якої був, української історії за мотивами народних пісень та дум.

- Микола Тимофійович був усебічно обдарованою людиною, – розповідає про свого чоловіка його дружина Лідія Василівна. – Окрім того, що дуже прискіпливо працював з багатьма художніми техніками, також цінував художнє слово. Йому були притаманні вроджена інтелігентність і палкий патріотизм. Він ні перед ким не згинався. Навпаки, партійні бонзи, знаючи про його любов до всього українського, все ж змушені були звертатися саме до нього, професіонала, коли необхідно було швидко і якісно виконати певну художню роботу. Його пам'ятають як вимогливу до власної творчості людину, яка могла вже виконаний твір відставити через якийсь невидимий для інший гандж і по-новому розпочати його створювати. Миколу Тимофійовича молоді колеги вважали справжнім батьком, тому й називали так і прислуховувалися до його слів. Таким же турботливим, уважним і добрим він був і в колі сім'ї та зі своїми численними друзями, які любили його й поважали...

Тривалий час Микола Добролежа після завершення роботи в редакції газети "Кіровоградська правда" працював у художньо-виробничих майстернях художнього фонду УРСР у Кіровограді на посаді художника-оформлювача, виконуючи замовлення від організацій, установ, підприємств з міста й області. Саме на цей довгий період його життя припадає час творчої зрілості художника. До нього тяглися молоді колеги, багатьом з яких з огляду на їхні таланти і працелюбність він давав рекомендації для вступу в Спілку художників. Сам же був одним із перших у Кіровограді членів спілок художників СРСР та УРСР, учасником багатьох обласних, усеукраїнських та всесоюзних художніх виставок.

Поринаючи в роботу, художник забував і про сон, і про їжу. Улюблена робота, особливо виснажлива й філігранна праця над графічними творами, хоча й окрилювала та радувала, однак забидала здоров'я, псувала зір. Та навіть це не могло відсторонити митця від улюбленої справи.

Микола Добролежа прожив довге, наповнене і тривогами, і радіщами життя. Більшу його частину – разом із коханою дружиною Лідією Василівною, з якою виростив синів Ігоря та Андрія. Тішився з перших кроків, а згодом і з успіхів онуків Святослава й Дениса. Підтримував постійний зв'язок із братом Анатолієм, сестрою Тамарою, їхніми сім'ями. Його пам'ятають рідні, друзі, колеги. Його творчість є неперепутним явищем в історії українського малярства.

Журналіст Юрій Лісниченко

Вистави, оформлені М. Добролежею у театрі ім. М. Кропивницького

1953

«Звичайна людина» Л. Леонова, художник М. Добролежа

1962

«Доходне місце» О. Островського. Постановка М. Донця, художник М. Добролежа

1968

«Варшавська мелодія», Л.Зоріна. Постановка І. Казнадія, художник М. Добролежа

1969

«Любов по-американськи», В.Колло. Постановка А. Ситника, художник М. Добролежа

1970

«Чужий гість» А.Школьника. Постановка В. Лисюка, художник М. Добролежа
«Пам'ять серця» О.Корнійчука. Постановка І. Казнадія, художник М. Добролежа

1971

«Трибунал» А.Макайонка. Постановка І. Казнадія, художник М. Добролежа

1972

«Вершники» Ю.Яновського, художник М. Добролежа
«Залізна троянда» В.Юр'єва, М. Добролежі. Постановка І. Казнадія, художник М. Добролежа

1973

«Мільйонерка» Б.Шоу. Постановка І. Казнадія, художник М. Добролежа

1974

«Тримайся, Альошо!» І. Микитенка. Постановка В. Голоти, художник М. Добролежа

1975

«Над голубим Дунаєм» І.Рачади. Постановка О.Бондаря, художник М. Добролежа

Вистави, оформлені М.Добролежею у російському драматичному театрі ім. С.М.Кірова

1954

«Сторінка життя» В. Розова, художник М. Добролежа

«Пігмаліон» Б. Шоу, художник М. Добролежа

1955

«Іванов» А. Чехова, художник М. Добролежа

«Іван Рибак» В. Гусєва, художник М. Добролежа

1956

«Звинувачення» Е. Лютовського, художник М. Добролежа

«Чужа дитина» В. Шкваркіна, художник М. Добролежа

«Доктор» Б. Нукича, художник М. Добролежа

Вистави оформлені в одеському театрі юного глядача

1962

«Доходне місце» О.Островського, художник М.Добролежа

Вистави, оформлені у Дніпропетровському українському драматичному театрі ім.Т.Г.Шевченка

1963

«Тарас Бульба» М. Гоголя, художник М. Добролежа

«День народження Терези» Г.Мдівані, художник М. Добролежа

Вистави оформлені у Київському обласному музично-драматичному театрі ім.П.Саксаганського

1963

«Майська ніч» М. Гоголя, художник М. Добролежа

«Богдан Хмельницький» О. Корнійчука, художник М. Добролежа

Вистави, оформлені у Черкаському українському драматичному театрі ім. Т.Г.Шевченка

«Любов по-американськи» А.Келло, Г.Геркена, художник М.Добролежа
«Гіркий хліб істини» І.Стаднюка, художник М.Добролежа

Бібліографія

«В особі М.Добролежі І.Казнадій знайшов собі гідного помічника. Стерильна білість сцени служить своєрідним фоном вистави. В разі потреби цей фон згущається до нічної темряви, яку прорізають сніжинки, або перетворюється у вечірнє місто, над яким висять крихітні зірочки. Цей білий фон – стіни в кімнаті гуртожитку, він – багатоголосся варшавської вулиці. А майстерно виконані задники доповнюють наше уявлення про місце дії. І над усією сценою глибоко символічний художній образ: музичний ключ і два нотних стани. Пересіклися і розійшлися в різні боки. Як долі героїв».

(Барський М. «Поема про любов»)

Багацький Л. Століття «К.П»/Л.Багацький// Кіровоградська правда . - 2017. - 5 травня. - С.10.

Барський М. Поема про любов /М.Барський// Кіровоградська правда . - 1968. - 25 квітня. - С.3

Босий П. Після хрещення в Одесі: штрихи до мистецького життя Миколи Добролежі /П.Босий// Степ. - 1996. - №1. - С.67-69.

Босько В. Історичний календар Кіровоградщини на 2015 рік. Люди. Події. Факти / Босько В.- Кіровоград: Центр.- Укр. вид-во, 2014. - 260с. - С.242.

Босько В. Не в тіні свого брата /В.Босько// Народне слово. - 1996. - 28 березня.

Гудалов О. Доходне місце /О.Гудалов// Кіровоградська правда. - 1963. - 3 лютого. - С.4.

«Успіхові сприяють також чіткі, образні декорації художника М.Добролежі. Його манера лаконічна і в той же час виразна, оригінально вирішена обстановка в трактурі, яка пригнічує своєю похмурістю. Під важким склепінням підвалу і збираються, як чорне вороння, юсовські чиновники.

Акварельно, легко оформлено четвертий акт».

Івасюк В. Потрібно живим /В.Івасюк// Молодий комунар. - 1972. - 16 березня. - С.3.

Корінь Т. Чи годує митця творчість?/Т.Корінь// Кіровоградська правда. - 2000. - 18 квітня. - С.2.

Лисюк В. Істина сьогодення /В.Лисюк// Молодий комунар. - 1970. - 17 березня. - С.3.

Луцкая Е. Из одного созвездия /Е.Луцкая // Театр. – 1967. - № 9. – С. 59.

Лісниченко Ю. Великий майстер і добротворець / Ю.Лісниченко // Вечірня газета. - 2010. - 29 жовтня.

Моторний О. Залізна троянда /О.Моторний// Кіровоградська правда. - 1973. - 28 лютого. - С.3.

«Багато і плідотно працював над виставою художник М.Добролежа. Він і співавтор п'єси, йому належить і оригінальне художнє оформлення. Тут виявились і добрий смак, і винахідливість...»

Моторний О. Над голубим Дунаєм / О.Моторний// Молодий комунар. - 1975. - 24 квітня. - С.3.

Моторний О. Над голубим Дунаєм /О.Моторний// Кіровоградська правда. - 1975. - 9 лютого. - С.3.

Моторний О. Облудна сила /О.Моторний// Кіровоградська правда. - 1973. - 18 травня . - С.4.

«Просте, але оригінально вирішене художником М.Добролежею оформлення вистави немовби вводить нас і до тих офісів, де вершаться чорні справи, і до розкішних палат, де ніжаться товстосуми, і до темних, мокрих підвалів, де за лічені пенси корпять у праці трударі. Світ старої Англії постає перед нами в обрамленні хрещатих прапорів, під гербом із грізним левом...».

Нечитайло А. Йдучи в день щасливий /А.Нечитайло// Молодий комунар. - 1974. - 29 січня. - С.3.

Погрібний В. Микола Добролежа ввійшов у «Європу» /В.Погрібний// Кіровоградська правда.- 2000. - 16 березня. - С.1.

Приходько Г. Дві вистави театру ім.Кірова / Г.Приходько// Кіровоградська правда. - 1952. - 2 січня.

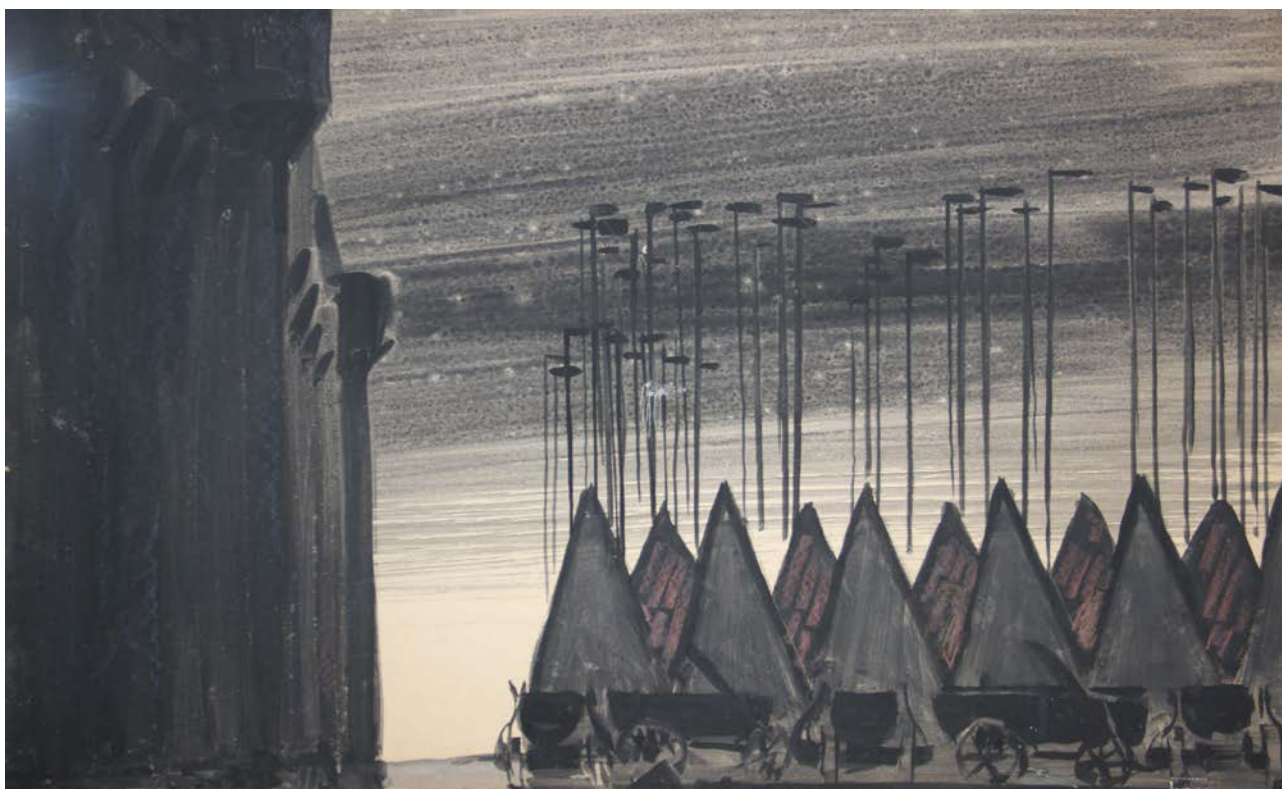
Театр Марка Кропивницького. Минуле і сучасність: Альбом / Авт.-упоряд.В.Шурапов; Ред. В.Бондар; Худ. - оформл. І.Смичек. – Кіровоград: ПВЦ Мавік, 2004. - 224с. - С.214,213.

Шурапов В. Марко Кропивницький та його спадкоємці: Істор. нарис/ В.Шурапов. - Кіровоград: КОД, 2010. – 391 с – С.137, 366, 368, 369, 370.

Ярош В. Довір'я глядача /В.Ярош// Кіровоградська правда. - 1971. - 27 лютого. - С.4.

«Художник М.Добролежа створив поетичне, узагальнене і в той час просте, в стилі народного лубка, оформлення, що допомагає яскравіше виразити ідею вистави».

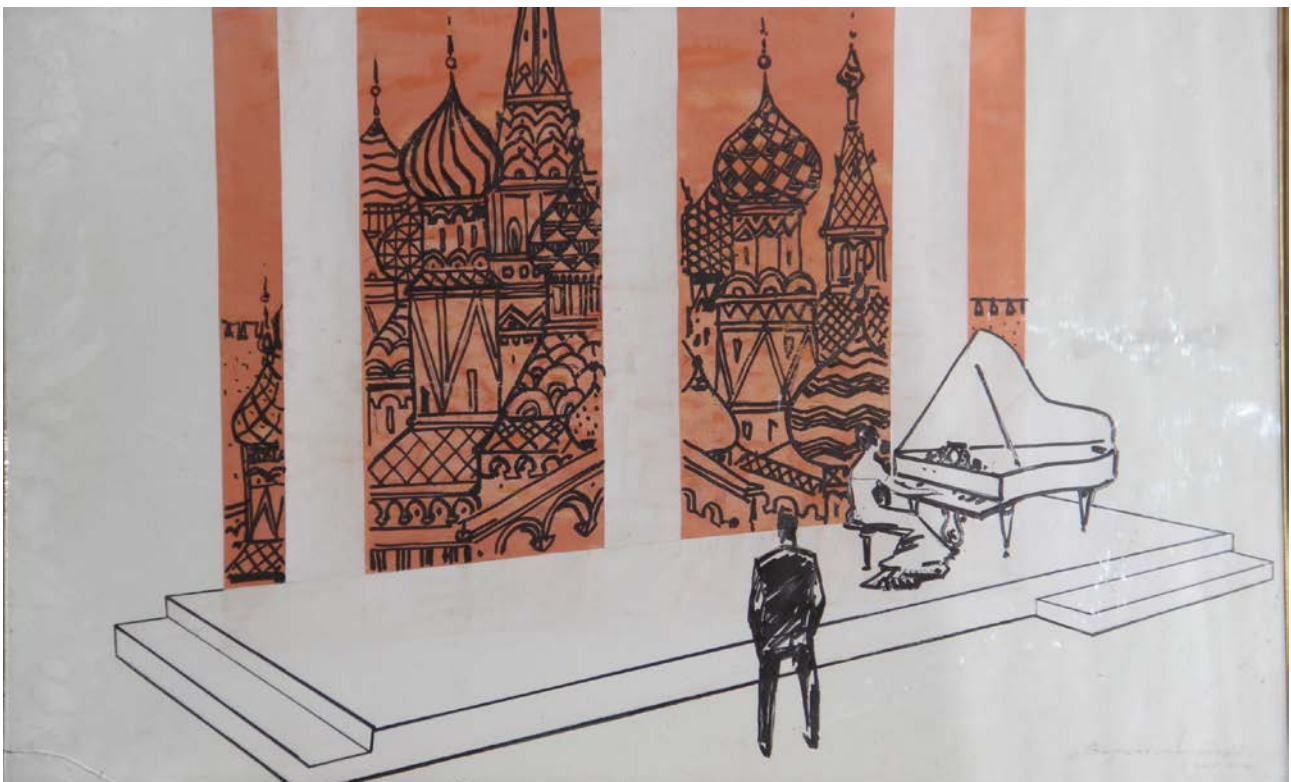
**Фотодокументальна група художника
Миколи Тимофійовича Добролежи**

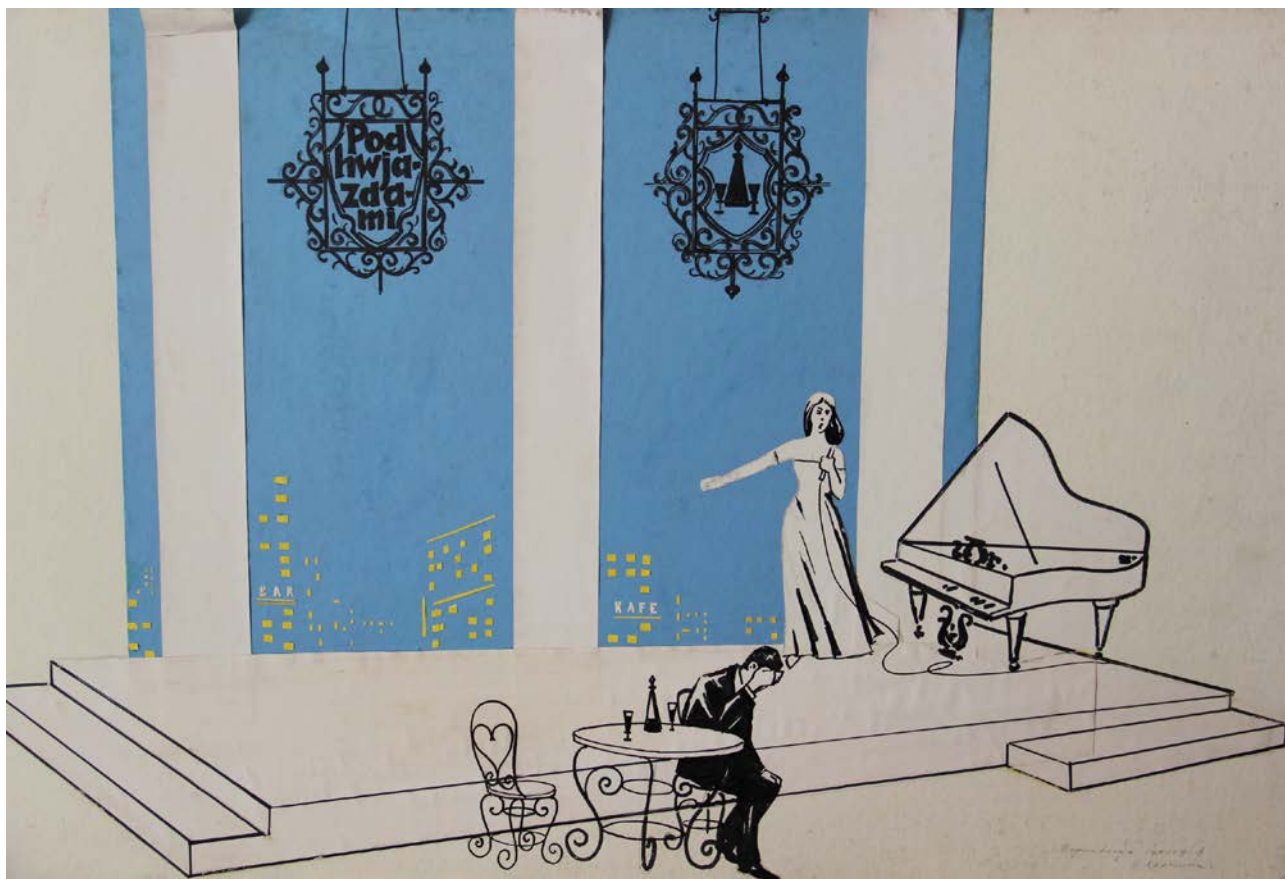
Богдан Хмельницький

Богдан Хмельницький

Варшавська мелодія

Варшавська мелодія Л.Зоріна. Постановка І.Казнадія, художник М.Добролежа

Доходне місце

Залізна троянда

Зимовий пейзаж

Знищують ховраків

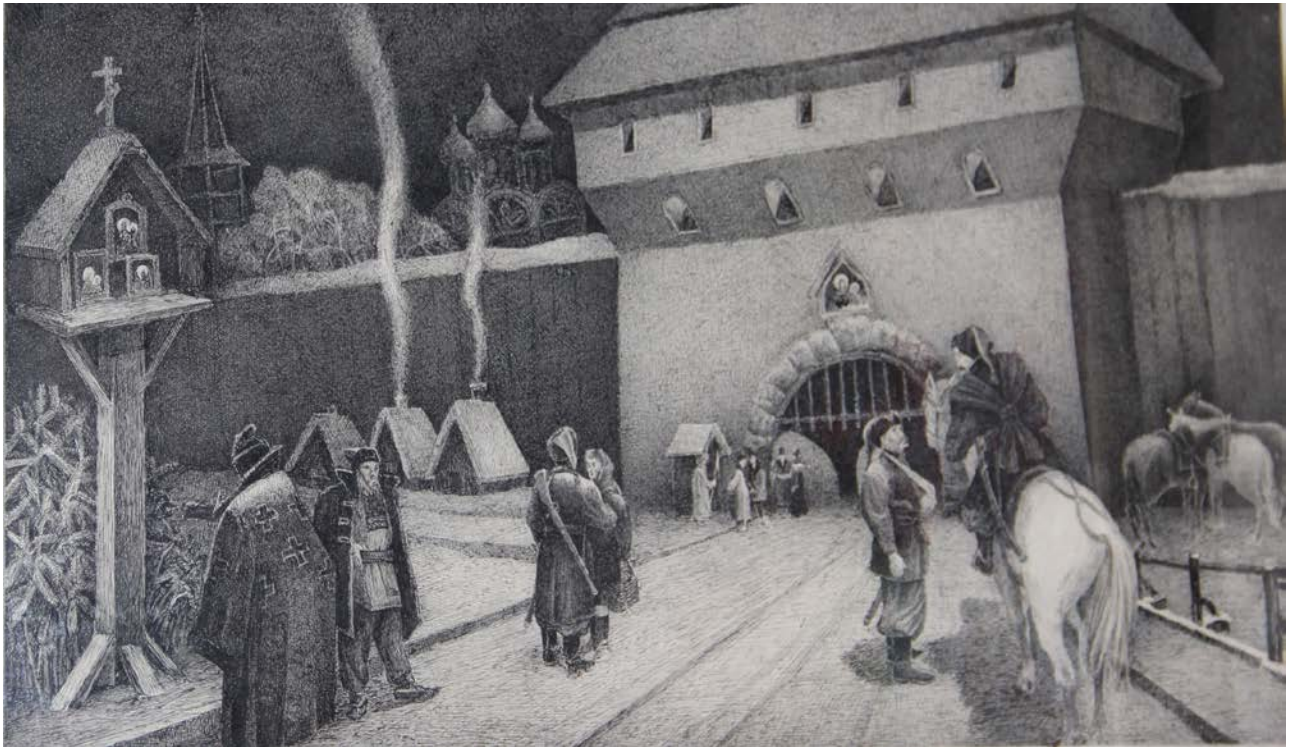
На переправі

Пейзаж з деревом

Театр М.Кропивницького

Фортеця св.Єлисавети

Чечня

Портрет жінки

Натюрморт з квітами

Тітка Федора

Василь Петрович